

מהדורת גרין

ספר

בת עין

דברי אלהים חיים הנאמרים מדי שבת בשבתו ומקראי קודש
בזמניהם, מפי הרב הגאון הצדיק האלקי בוצינא קדישא עמודא
דנהורא אדמו"ר רשכב"צ

מורה אברהם דוב בער זצלה"ה זי"ע

אשר היה אב"ד דק"ק חמעלניק ואוריטש והגליל ואח"כ נתקבל
אב"ד בק"ק זיטאמיר והגליל ולעת זקנתו תקע אהל קדשו בארץ
החיים בעיר הקודש צפת בגליל העליון תבנה ותכונן במהרה בימינו
אמן סלה

(נוסח שער דפ"ר ירושלים תר"ז)

מהדורה חדשה ומפוארת, מאירת עינים, מוגהת
בהגהה מדויקת ומתוקנת, נוספו אלפי מראי מקומות
וציונים, נפתחו ראשי תיבות וקיצורים, הקטעים
חולקו לפסקאות קצרות, נוספו סימני פיסוק וניקוד,
ובתוספת כותרות משנה

ז"ל בס"ד ע"י

מכון "אור לישראל" ירושלים – נהריה

שע"י ישיבת אביר יעקב "אור מאיר ושמחה" נהריה

שנת תשפ"ד לפ"ק

כס"ד

כל הזכויות שמורות
לישיבת אביר יעקב
אור מאיר ושמחה נהריה
רח' אביר יעקב 27 נהריה

הואיל והושקעו במהדורה זו הון רב וגייעה רבה, לכן ע"פ דין תורתינו,
ולחבדיל עפ"י הזכויות בכל המדינות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הרפסה,
ציולם והעתקה, כולל העתקה חלקית, וכן אין לעשות שימוש מסחרי בחומר
הנדפס בכל המדורים. ואין הספר נמכר אלא על מנת שלא יעשה בו שימוש
שלא כדין, ושארית ישראל לא יעשו עולה.

||||| הפצה והזמנות: היכלי תורה |||||

באירופה:
TEL. 44-191-430-0333
FAX. 44-191-430-0555

בארצ"ב:
TEL. (718) 437-0054
FAX. (718) 437-3514

בארץ ישראל
טל. 02-9924603
פקס. 03-5435884

הארות ותקונים יתקבלו בברכה
פקס 03-5423180

נדפס בארץ ישראל
Printed in E. ISRAEL
נדפס על נייר הויל שאין בו שיש הילול שבת

פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית

בְּרֵאשִׁית בְּרָא וְגו' וְהָאָרֶץ הָיְתָה
תְּהוֹ וְבֵהוּ וְגו' וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים יְהי אור וַיְהי אור וְגו' (א)
 א-א). וַיֵּשׁ לְפָרֶשׁ עַל דְּרָךְ מוֹסֵר וְהַלּוּף
 לְעֵבְדוֹת ה' הַשְּׁנַי מִיְּמֵי אור הַנְּל, וְגַם
 לְפָרֶשׁ הַצְּרוּף שֶׁל סִיּוּם הַתּוֹרָה
 וְהַתְּחַלְתָּה שְׁהֵם אוֹתִיּוֹת ל"ב.

ביאור השני
 מיני אור
 ופירוש
 צירוף סוף
 התורה
 לתחילתה

בְּחִינַת דַּעַת מְכַלְלוֹת יִשְׂרָאֵל כַּיְדוּעַ,
 וְשֹׁבֵר אֶת בְּחִינַת ל"ב הַמְרָמֹז בְּצִרוּף
 סִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַתְּחַלְתָּה. וְלִבְחִינָה זוֹ
 הֵיטָה רְצוֹן הַבוֹרָא בְּרוּךְ הוּא בְּכִרְיַאת
 הָעוֹלָם.

וַזָּהוּ בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֵת
הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, מְרַמֵּז

לְשַׁנַּי בְּחִינּוֹת הַנְּל, הֵינּוּ הַשָּׁמַיִם מְרַמֵּז
 לְבַחֲבִינָה א', וְהָאָרֶץ מְרַמֵּז לְבַחֲבִינָה ב'
 שֶׁהוּא בְּבַחֲבִינַת אֲרָצִיוֹת. וְגַמְר אִמֵּר
 וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְּהוֹ וְבֵהוּ, הֵינּוּ שֶׁהִיָּה
 מְשִׁתּוּמֵם עַל הַבְּהוּ שָׁבוּ, פְּרוּשׁ שֶׁנֶּשְׁבֵּר
 לְבוֹ בְּקִרְבוֹ עַל בְּחִינַת הַבְּהוּ, הֵינּוּ עַל
 הָעֵדֶר הָאור הַדְּבֻקוֹת הַנְּל, אִזּוּ וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים יְהי אור וַיְהי אור, הֵינּוּ
 שְׁנַעֲשֶׂה מִזֶּה הַבְּחִינָה גַם כֵּן אור גְּדוֹל,
 וַיְהי עֶרֶב וַיְהי בֹקֶר יוֹם אֶחָד (שם פְּסוּק
 ה), פְּרוּשׁ שֶׁשְּׁנַי הַבְּחִינּוֹת עֶרֶב וּבֹקֶר
 נִתְחַבְּרוּ לְהִיּוֹת אֶחָד בְּקִרְבָּה גְּדוֹלָה עַל
 יְדֵי הַכְּנַעַת לְבוֹ וְגַדְל עֲנוּ"ה, וְזָהוּ מְרַמֵּז
 בְּתַבַּת עֲנוּ"ה גִּימְטְרִיָּא יו"ם לְל"ה,
 שְׁעַל יְדֵי עֲנוּה נַעֲשֶׂה מִן עֶרֶב בֹּקֶר,
 וְנִכְלָל שְׁמַאלָא בִּימִינָא, וְנַעֲשֶׂה יוֹם
 אֶחָד. יְהי רְצוֹן שְׁנֻזְזָה לְזוֹה, אָמֵן, כֵּן
 יְהי רְצוֹן:

הכנעת הלב
 על העדר
 הדיבקות
 מביאה אור
 גדול

הַגִּזָּה עֵקֶר בְּרִיַאת הָעוֹלָם הֵיטָה בְּשִׁבִיל
יִשְׂרָאֵל וּבְשִׁבִיל הִירָאָה שְׁנַקְרָאִים
רֵאשִׁית, הֵינּוּ יִשְׂרָאֵל יְהִי דְבֻקִים לְה'
תְּמִיד בְּיִרְאָה גְּדוֹלָה, הֵינּוּ עַל יְדֵי
הַתְּבוּנּוֹתֵם בְּגִדְלָתוֹ תְּבַרְךָ וַיִּפְתַּח וַיִּרְא
מִפְּנֵי תְּבַרְךָ, וְזָהוּ בְּחִינָה גְּדוֹלָה
וַיִּקְרָה. אָמֵן וְהִחִיּוֹת רְצוּא וְשׁוּב, שְׂאִי
אִפְשֵׁר לְאָדָם לַעֲמֹד תְּמִיד בְּאוֹתָהּ
בְּחִינָה, וְלַפְעָמִים נוֹפֵל מִזֹּאת הַבְּחִינָה
מְדַבְּקוֹתוֹ הַנְּל, וְנַחֲשָׁף הָאור הַקְּדוּשָׁה
בְּלְבוֹ שְׂאִינוּ יְכוּל לְהִיּוֹת דְּבוּק כֹּל כֶּף
בְּמַחְשַׁבְתּוֹ וְלְבוֹ בְּיִרְאָת ה', וּבְעֵבּוֹר
זֹאת נֶשְׁבֵּר לְבוֹ בְּקִרְבוֹ עַל הָעֵדֶר הָאור
הַהוּא מְלָבוּ וְנִכְנַע וְנִשְׁפָּל מֵאֵד מֵאֵד
מִפְּנֵי פִּחַד ה' וּמִהֲדֵר גְּאוּנוֹ.

אי אפשר
 להיות תמיד
 ביראה
 גדולה, ועל
 ידי כך בא
 להכנעה

וְזָהוּ בְּחִינַת שְׁכָרִי לוֹחֹת, הֵינּוּ שְׁלְבוֹ
נֶשְׁבֵּר בְּקִרְבוֹ מִגְּדָל הַבוּשָׁה לְפָנֵי
ה' עַל שְׁנַתְּרַחֵק מְדַבְּקוֹת הַנְּל, וְגַם
בְּחִינָה זוֹ מִנְּחַת בְּאֵרוֹן. וְזָהוּ 'אֲשֵׁר
עָשָׂה מִשֶּׁה לְעֵינַי כֹּל יִשְׂרָאֵל' (דְּבָרִים לֵד
יב), וּפְרֵשׁ רַש"י (שם) שֶׁשֹּׁבֵר אֶת הַלוֹחֹת
וְה' הַסְּכִים לְדַעַתוֹ וְאָמֵר (שְׁמוֹת לֵד א)
'אֲשֵׁר שִׁבְרָת' יִישֵׁר כִּפְחָ שֶׁשִּׁבְּרָת. מְרַמֵּז
גַּם כֵּן עַל זֶה הָאָפֶן, פְּרוּשׁ, מִשֶּׁה הוּא

משה שיבר
 את בחינת
 לב ולזה
 הסכים
 הקב"ה

בְּרֵאשִׁית בְּרָא וְגו' (א א). פְּרֵשׁ רַש"י
 שִׁשִּׁיתָף
 הַקַּב"ה
 מִידַת
 הַרְחִמִים
 לְכִרְאָתוֹ מְבַדֵּת הַדִּין וְרָאָה שְׂאִין הָעוֹלָם
 מְתַקֵּים וְהַקְּדִים מִדַּת הַרְחִמִים וְשִׁתְּפָה
 וְכו', וְהֵינּוּ דְּכֵתִיב (שם ב ד) **בְּיוֹם עֲשׂוֹת**
וְגו'.

בעולם הזה שהצמצום גדול יש יותר רחמים

פְּרוֹשׁ על דַּרְךְ הַמוֹסֵר, הִנֵּה יְדוּעַ שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צִמְצַם אֹרֹו יִתְבַּרְךָ וּבָרָא הָעוֹלָמוֹת, וּבִתְחִלָּה צִמְצַם אֹרֹו יִתְבַּרְךָ וּבָרָא עוֹלָם הָעֵלְיוֹן בָּאוֹת יו"ד, וְאַחַר כֵּן צִמְצַם עוֹד יוֹתֵר עַד שֶׁבָרָא עוֹלָם הַזֶּה הַגִּשְׁמִי בָאוֹת ה', וְרִמְזוּ בְזֶה שֶׁבָרָא הָעוֹלָם הַזֶּה בָּאוֹת ה' שְׁיֵשׁ בּוֹ פֶּתַח לְצֵאתָ, לְרִמְזוֹ שְׁיֵשׁ בּוֹ הַבְּחִירָה שֶׁפֶל הַרוּצָה לְצֵאתָ יֵצֵא, וּכְשִׁירְצָה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה וְלִפְנֵס לְבַחֲנִינָת קִדְשָׁה, יֵשׁ בּוֹ פֶּתַח לִפְנֵס וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִקְבַּל אוֹתוֹ בְּתִשׁוּבָה כְּמֵאֲמַר חַז"ל (מנחות ט:). אֲבָל עוֹלָם הָעֵלְיוֹן שְׁיֵשׁ בּוֹ קִדְשָׁה בְּיוֹתֵר אֵין בּוֹ תִשׁוּבָה, כִּי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵק עִם הַצְדִּיקִים וְעִם הַמְּלָאכִים כְּחוּט הַשְּׁעָרָה, שְׁנֻעֲנָשִׁים עַל הַשׁוּגֵג, כְּמֵאֲמַר הַפְּתוּב (תהלים ג): 'וּסְכִיבִיו נִשְׁעָרָה מְאֹד', הִינֵנו שֶׁבְּכָל מְקוֹם שְׁיֵשׁ בּוֹ קִדְשָׁה בְּיוֹתֵר שֶׁם הוּא הַדְּקִדּוּק בְּיוֹתֵר, וּבְכָל מְקוֹם שְׁאֵין הַקְדְשָׁה כָּל כֵּן גְּדוּל, מְגַדֵּל הַצְּמִצּוּם, יֵשׁ בּוֹ יוֹתֵר בַּחֲנִינָת רַחֲמִים וְקִבְּלַת תִּשׁוּבָה, וְלִכֵּן עוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ בַּחֲנִינָת תִּשׁוּבָה לְגַבִּי הַמְּלָאכִים, כִּי הוּא בַּחֲנִינָת דִּין יוֹתֵר, וְעוֹלָם הַזֶּה הַגִּשְׁמִי יֵשׁ בּוֹ יוֹתֵר רַחֲמִים לְכֵן יֵשׁ בּוֹ בַּחֲנִינָת תִּשׁוּבָה.

וְזֶהוּ בְּתַחֲלָה עֲלָה בְּמַחְשְׁבָה לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם בְּמַדַּת הַדִּין, פְּרוֹשׁ שֶׁבִּתְחִלָּת הַצְּמִצּוּם בָּרָא עוֹלָם הָעֵלְיוֹן בְּמַדַּת הַדִּין, הִינֵנו בְּבַחֲנִינָת קִדְשָׁה גְּדוּלָה וְשֶׁם יֵשׁ דִּין בְּיוֹתֵר כְּנ"ל, וְאַחַר כֵּן כְּשִׁרְצָה לְבָרָא עוֹלָם הַזֶּה שֶׁהָאוֹר הוּא בְּצִמְצוּם יוֹתֵר וְהִסְתֵּר גְּדוּל וְלֹא יִתְקַים בְּלֹא בַּחֲנִינָת רַחֲמִים, לְכֵן הַקְדִּים בַּחֲנִינָת מַדַּת הַרַחֲמִים הִינֵנו בַּחֲנִינָת תִּשׁוּבָה כְּנ"ל.

עלה במחשבה לברא במדת הדין היינו על העולם העליון

וְזֶהוּ בְּפִסּוּק אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, הִינֵנו 'הַשָּׁמַיִם' מְרַמְזוֹ לְעוֹלָם הָעֵלְיוֹן, וְנִתְּוֹסֵף אוֹת וְא"ו בְּתַבְתּוֹ וְאֶת הָאָרֶץ, לְרִמְזוֹ לְבַחֲנִינָת רַחֲמִים שֶׁנִּבְרָא בּוֹ הָעוֹלָם הַזֶּה, בְּבַחֲנִינָת אוֹת וְא"ו שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת שְׁנָה, שְׁיֵשׁ בַּשְּׁנָה לְפַעְמַיִם י"ב חֲדָשׁ כְּמִסְפַּר ו'וּ בְּמִלּוּאוֹ, וְלְפַעְמַיִם יֵשׁ בּוֹ י"ג חֲדָשִׁים כְּמִסְפַּר אוֹת וְא"ו בְּמִלּוּאוֹ בְּאֶל"ף, נִגְדַּד י"ג מַדּוֹת הַרַחֲמִים, וְלְפַעְמַיִם הֵם י"ב מַדּוֹת הַרַחֲמִים פְּדוּעַ, כִּי בַּשְּׁנָת הָעֵבֹר יֵשׁ בּוֹ יוֹתֵר רַחֲמִים בַּחֲנִינָת אוֹת אֶל"ף שֶׁבִּתְוֹף הָאוֹר, וּמִמְשִׁיף אוֹר מְעוֹלָם הָעֵלְיוֹן בַּחֲנִינָת קִדְשָׁה עֲלִיוֹנָה.

אות ו"ו מרמז לבחינת רחמים שפעמים הם י"ג ופעמים י"ב

גם בעולם הזה עצמו יש חלוקי מדרגות גבוה מעל גבוה

וְכֵן בְּפִרְטוֹת גַּם בְּעוֹלָם הַזֶּה עֲצָמוֹ יֵשׁ בּוֹ מַדְרָגוֹת גְּבוּהָ מְעַל גְּבוּהָ, כְּגוֹן בְּבַחֲנִינָת יָמִים, יֵשׁ בַּחֲנִינָת שְׁבַת שֶׁהוּא יוֹם מְקַדָּשׁ מִשְׁאֵר יָמִים, לְכֵן יֵשׁ בּוֹ יוֹתֵר בַּחֲנִינָת דִּין, מְדַקְדָּקִין בּוֹ יוֹתֵר עַל כָּל הַדְּבָרִים הַנִּעֲשִׂים בּוֹ בְּכָל הַדִּינִין, וּמִמֵּנוּ נִמְשָׁךְ בַּחֲנִינָת קִדְשָׁה לְכָל שְׂאֵר יָמֵי הַחַל. מְרַמְזוֹ בְּמִלַּת בְּרֵאשִׁית 'יְרָא שְׁבַת' (תִּקְוִ"ז ת"י כד טו), הִינֵנו שֶׁבְּרִיאַת הָעוֹלָם הִזִּיה בְּבַחֲנִינָת גְּבוּהָ מְעַל גְּבוּהָ כְּמוֹ בַּחֲנִינָת שְׁבַת וַיְמִי הַחַל כְּנ"ל. גַּם מִלַּת 'שְׁבַת' גִּימְטְרִיא 'שְׁמַיִם וְאָרֶץ י"ה', לְרִמְזוֹ כְּנ"ל שֶׁבַּחֲנִינָת שְׁמַיִם בַּחֲנִינָת יו"ד מְאִיר בְּבַחֲנִינָת אֶרֶץ שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת ה"א, וְכֵן שְׁבַת מְאִיר לְבַחֲנִינָת חַל כְּנ"ל. וְכֵן בְּבַחֲנִינָת מְקוֹמוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם, יֵשׁ גַּם כֵּן גְּבוּהָ מְעַל גְּבוּהָ, הִינֵנו בַּחֲנִינָת חוּצָה לְאֶרֶץ מְקַבֵּל בַּחֲנִינָת קִדְשָׁה מִבַּחֲנִינָת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְגְבוּהָ מְזִה בַּחֲנִינָת יְרוּשָׁלַם וּבַחֲנִינָת מְקַדָּשׁ עַד בַּחֲנִינָת קְדָשִׁי הַקְדָּשִׁים, וְכָל שְׁיֵשׁ בּוֹ

יותר בחינת קדשה יש בו יותר בחינת דין, וממשיך אור וקדשה לתחתון ממנה.

וְהָיָה מִשֶּׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם הַתְּאוּה מאד לכנס לבחינת ארץ ישראל, לבחינת הקדשה עד בחינת קדשי הקדשים, כדי להמשיך אור וקדשה מאותן הבחינות על ישראל. וזהו ויעל משה מערבת מואב אל הר נבו ראש הפסגה וגו' עד וימת שם וגו' (דברים לד א-ה), פרוש, שעלה משה לראש הפסגה הינו לבחינות הגבוהות, להמשיך בחינת יראה וקדשה עליונה על ישראל, ונתדבק בקדשת ארץ ישראל אשר הראהו השם יתברך עד שמת בנשיקה, ואף במותו ראתה עינו. וזהו שפרש רש"י (שם פסוק ז) על 'לא כהתה עינו' אף משמת, פרוש כי לא מת רק נתדבק בקדשה עליונה בבחינת נשיקה כנ"ל, והמשיך בחינת קדשה ובחינת יראה עליונה על כל ישראל. וזהו וימת שם משה עבד ה' בארץ מואב על פי ה' (שם פסוק ה), לרמז שהמשיך בחינת יראה גימטריא על פי הוי"ה, הינו שהמשיך בחינת יראה מבחינת ארץ ישראל על ידי הסתפלותו בו על בחינת ישראל, אף על פי שהיו בארץ מואב, בחינת חוצה לארץ.

משה רבנו המשיך קדושה עליונה על ישראל

עולם העליון בעולם התחתון, בחינת המשכה מן שמים אות יו"ד לבחינת ארץ אות ה"א כנ"ל, בחינת בראשית, בחינת 'שיר תאב', בחינת 'שיר השירים אשר לשלמה' (שה"ש א א) שיר מקדש משאר השירים, בחינת שיר אשר לשלמה, בחינת שלמות, שנשלם בחינת בנן בית המקדש. וכן מרמז תבת בראשית גימטריא 'אשר לשלמה' עם מספר ז' שהוא בחינת שבת, שעל ידי בחינת שבת היא עקר התגלות האור העליון ושלמות הקדשה, ובשבת נאמר (תהלים לו ד) 'והתענג על ה', הינו קדמות המחשבה כמבאר, ויתן לך משאלת לבך' (שם), הינו שאז דוקא על ידי המשכת קדשת שבת נתמלא שאלות ובקשות של בחינת לב טהור ברא' וגו' (שם נא יב) לעבדו באמת. כן יהי רצון, אמן:

נַעֲשֶׂה אֲדָם בְּצַלְמֵנוּ וְגו', וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת וְגו', בְּצַלְמֵם אֱלֹהִים בָּרָא אֶתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם (א כז). וַאֲיָתָא בְּמִדְרַשׁ אַגְדָּה (ב"ר ח א) שְׁבָרָאוּ שְׁנֵי פְּרָצוּפִים וכו'. וַיֵּשׁ לְדַקְדֵּק, בַּתְּחִלָּה אָמַר בָּרָא אֶתוֹ לְשׁוֹן יְחִיד, וְאַחַר כֵּן אָמַר בָּרָא אֹתָם לְשׁוֹן רַבִּים.

מדוע בתחילה אמר 'אותו' ואחר כך 'אותם'

הָיָה יָדוּעַ מֵאִמֶּר חַז"ל (וזהו ח"ג רנז: ברעיא מהימנא) שְׁעָקַר בְּרִיאַת הָעוֹלָם הֵיחָה בְּגִין דִּיתְקַרֵי רַחוּם וְגו', וַיִּתְקַרֵי בְּכָל הַיּוֹם מִדּוֹת הַרְחָמִים בְּמַה שְׁיִרְחַם עַל הָעוֹלָם בְּכָל הַמִּדּוֹת, אָמְנָם הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת הַיּוֹם מְכִילִין דְּרַחֲמֵי לְעוֹלָם הָיָה אֵינוֹ כִּי אִם עַל יְדֵי אַתְעֲרוּתָא דְלִתְתָּא שֶׁל עִם קְדוּשׁוֹ, כְּמֵאִמֶּר חַז"ל (ע"י שבת קלג:) הַדְּבָק

מדות הרחמים מעוררות על ידי פעולות האדם

וְזָהוּ וַיִּבְרָא הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מִשֶּׁה לְעֵינָי כֹּל יִשְׂרָאֵל, בְּרֵאשִׁית בָּרָא וְגו', פְּרוּשׁ שֶׁהִמְשִׁיךְ בְּחִינַת מוֹרָא גָּדוֹל בְּחִינַת יְרָאָה עֲלֵאָה מְעוֹלְמוֹת עֲלִיּוֹנִים לְכֹל יִשְׂרָאֵל, לְבַחֲחִינַת ל"ב שְׁלָהֶם, וְנַעֲשֶׂה לָהֶם בְּחִינַת לֵב טְהוֹר, וְנַעֲשֶׂה בְּחִינַת בְּרֵאשִׁית, בְּחִינַת יְרָא שְׁבַת' כְּנ"ל, בְּחִינַת הַתְּחַבְּרוֹת

ענין זה נרמז בקישור סיום התורה לתחילתה

עבודתו מה הוא רחום וכו', ועל ידי זה ממילא כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים (שם קנא), רצה לומר ש'על ידי זה שהוא מעורר מדת הרחמים לתתא על הבריות, על ידי זה נתעורר גם כן למעלה מדת הרחמנות, וכן בכל המדות טובות שפועל אדם לתתא כן מעורר לעילא וממשיכו לתתא פי' יעקב חבל נחלתו וגו' (דברים לב ט).

אמנם יש עוד מדרגה שנייה בקדש פחותה ממנה, והוא מי שעדין לא הגיע לאהבה בתענוגים, ואינו נקי מפל וכל, והיצר הרע עדין עומד נגדו להלחם עמו ולבטלו מעבודתו. תברך, רק שהאדם ההוא מתגבר עליו בעבודתו בכל דבוריו ומחשבותיו ומעשיו לבלתי סור חס ושלום ימין ושמאל ולציית לו חס ושלום, ועובד ה' בכל פחו, וכשנזדמן לו שום ענין במדת הרחמנות, היצר הרע עומד לנגדו שלא להניחו לרחם על שום נכרא, רק שגם הוא עומד לנגדו בטעמים טובים כגון כל המרחם על הבריות וכו', ועל ידי זה מתגבר על היצר הרע העומד לנגדו, ועל כל פנים הוא עושה המצוה לשם ה' תברך.

מדרגה שנייה פחותה ממנה

אמנם יש שתי מדרגות בענין הדבקות במדותיו. תברך שמו, מדרגה הראשונה העליונה המעלה, למי שחננו השם. תברך להיות עובד מאהבה בתענוג עליון, ומאס בהכלי עולם הזה לגמרי, ומקדש את עצמו בכל אבריו, ושומר את פיו מלאכל שום מאכל שיש בו ספק ונזנוד אסור, או לדבר שום דבור אשר לא לה' המה כגון דברים בטלים וכדומה, ומכל שכן שלא לדבר חס ושלום שום לשון הרע וליצנות ורכילות חלילה, וכל דבריו פי אם בתורת ה' ויראתו, או מדברים ההכרחיים הנוגעים לחיי גופו, ומקדש את עיניו מלהסתפל במקום אשר לא לה' הוא, ומקדש את לבו מלהרהר ומלהתאוות לשום דבר אשר לא לה' הוא, כגון לכבוד או להתפארות או לשום תענוג אחר, בלתי לה' לבדו, או לדבר הכרחי לחיי גופו ההכרחיים, כדי שיוכל לעבד את ה' באימה ויראה ואהבה בתענוג עליון, וכל דבריו ועסקיו ומחשבתו רק לה', ודבוק בה' חי החיים מקור כל הנמצאים והנכראים והעלולים מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין. וזה שמגיע לבחינת

מדרגה העליונה בדבקות במדותיו יתברך

ובאמת שני המדרגות האלו שניהם כאחד טובים, פי על כל פנים הוא עובד את ה', אכל חלוק גדול יש ביניהם, עם פי שניהם ממשיכים שפע רב וברכה ומדת הרחמים לעולם על ידי י"ג מכילין דרחמי שנתעורר על ידו למעלה, אכל מדרגה הראשונה הוא נקראת בחינת זכר, ומדרגה השנייה נקראת בחינת נקבה.

החילוק בין שתי המדרגות

מתחילה
היתה
הדביקות
במדרגה
הראשונה
ואחר כך
במדרגה
השנייה

וְעַל אלו שני המדרגות מרמז הכתוב
באמרו **נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ**
בְּדְמוּתֵנוּ, רצה לומר כמדוחיננו, בחינת
רחום וחנון כמנונו, כי מדת הטוב
ורחמנות נקרא בחינת דמות וחוחם,
ובלשון הזהר גושפנקא דמלכא כמבאר
לקמן. ורצון הקדוש ברוך הוא בבריאת
הָאָדָם הִיָּה שִׁיְהֵא בּוֹ דְמוּת וְחוּחַם
הַנִּקְרָא טו"ב רחום וחנון, בכדי שיוכל
לְהַמְשִׁיךְ הַי"ג מְכִילִין לְמִטָּה עַל יְדֵי
בְחִינָה וּמְדֻרְגָה הָרֵאשׁוֹנָה הַנִּקְרָא בְחִינַת
זָכַר, וְעַל זֶה נֶאֱמַר **בְּרָא אֱתוֹ לְשׁוֹן**
יְחִיד. אַבְל אַחַר הַבְּרִיאָה שֶׁהִיָּה שְׂבִירַת
הַכֹּלִים שְׁנִתְעַרְב רַע בְּטוֹב וְטוֹב בְּרַע,
וְהִצָּר הָרַע נִתְגַּבֵּר וְנִתְקַטְּנָה הַבְּחִינָה
כַּמְדֻרְגָה הַשְּׁנִיָּה, עַל זֶה נֶאֱמַר **בְּרָא**
אֹתָם לְשׁוֹן רַבִּים, שְׁנַעֲשֶׂה שְׁנֵי בְחִינּוֹת
מְדֻרְגּוֹת הַנ"ל זָכַר וְנִקְבָּה **בְּרָא אֹתָם**
וְגו'.

אין קיום
לעולם כי
אם על ידי
בחינת 'טוב'

וְעַל זה רמז רבי שמעון בן יוחאי עליו
השלוש בזהר (ח"א רנא.) א"ת
ה'שמים ו'את ה'ארץ גושפנקא
דמלכא דביה חתם שמאי וארעא. רצה
לומר ראשי תבות גימטריא טוב, כי
אין העולם מתקיים רק על ידי בחינת
טוב, ועל כן הלוחות הראשונות שלא
היו כתוב בהן למען ייטב לה', והיה
חסר מהן בחינת טוב, לא היה העולם
מתקיים בהם, ועל כן שבר אותם משה
רבנו עליו השלום, כי ראה שאין
העולם מתקיים בהם בלא טוב, והקדוש
ברוך הוא הסכים על ידו ונתן לו
לוחות אחרונות וכתב בהן למען ייטב
לה' והארכת ימים' (דברים ה טו), כדי
להשלים בחינת טוב שיתקיים העולם
על ידה.

וְנוֹכַח לרמז בזה שהתורה נעוץ סופה
בתחלתה, שהתורה מסיימת
(דברים לד יב) 'אֲשֶׁר עָשָׂה וְגו' לְעֵינַי כָּל
יִשְׂרָאֵל', ופרש רש"י (סו) שְׁנַשְׂאוּ לְבוֹ
לְשִׁבְר אֶת הַלּוּחֹת, לְכַאוֹרָה אֵינּוּ מוֹכֵן
מֵאִיזָה טַעַם נִשְׂאוּ לְבוֹ לְשִׁבְר אֶת
הַלּוּחֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת, עַל זֶה מְרַמֵּז
הַתּוֹרָה מַחְמַת **בְּרֵאשִׁית בְּרָא וְכו'** אֶת
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ רֵאשִׁי תְבוֹת
גּוֹשְׁפִּנְקָא דְמִלְכָא גִימְטְרִיא טוֹב, הֵינּוּ
מַחְמַת שְׁעָקֵר בְּרִיאַת וְקִיּוּם הָעוֹלָם הוּא
רַק עַל יְדֵי בְחִינַת טו"ב, וּבַלּוּחֹת
הָרֵאשׁוֹנוֹת לֹא הִיָּה כְּתוּב בְּהֵן טוֹב
וְהִיָּה חֶסֶד מֵהֶם בְּחִינַת טוֹב, וְלֹא הִיָּה
אֶפְשֵׁר לְעוֹלָם לְהִתְקַיֵּם בְּהֶם, לְכַף שִׁבְר
אוֹתָם כְּמוֹ שְׁנִבְאֵר לְמִטָּה.

בשבירת
הלוחות
המתיק
משה רבנו
הפ"ר דינים

גם במלת בְּרֵאשִׁית מְרַמֵּז י"ג מְכִילִין
דְּרַחֲמֵי, כִּי **בְּרֵאשִׁית גִּימְטְרִיא י"ג**
לְחוּשְׁבֵּן זְעִיר דְּחֻנּוּף, וְזֶה הִיָּה פְּנֵת
מִשֶּׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לְשִׁבְר אֶת
הַלּוּחֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת שְׁלֹא הִיָּה בְּהֶם
בְּחִינַת טוֹב, וְהִיָּה הַתְּגַבְּרוֹת פ"ר דִּינִים,
וּבְשִׁבִירַת הַלּוּחֹת הֵהֶם הִמְתַּק הַפ"ר
דִּינִים שְׁלֹא יִשְׁלְטוּ עַל הָעוֹלָם, וּמְרַמֵּז
בְּסוֹפֵי תְבוֹת 'אֲשֶׁר עָשָׂה מִשֶּׁה לְעֵינַי
כָּל יִשְׂרָאֵל' גִּימְטְרִיא פ"ר.

ההמתקה
היתה על
ידי שקידש
עיניהם
ולבם של
ישראל

אֲמָנָם בְּמֵה הַמְתִּיק אֶת כָּל זֹאת, עַל
יְדֵי שְׁקִדְשׁ מִשֶּׁה רַבְּנוּ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם לָבָם וְעֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
שִׁיְהִיָּה רַק לְה', כְּמֵאֱמַר חו"ל (ירושלמי
ברכות פ"א ה"א) עֵינַי רוֹאֶה וְהַלֵּב חוֹמֵד וְהֵן
תְּרִין סְרוּרֵי דְחֻטָּאָה, עַל כֵּן הֶעֱקֵר
לְתַנּוּן אוֹתָם תַּחֲלָה, וּמְרַמֵּז בְּמֵלֶת
'לְעֵינַי' וּבָאוֹת הָאֲחֵרוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה
וּבָאוֹת הָרֵאשׁוֹן, כִּי הַתּוֹרָה מְסִימַת כָּל
יִשְׂרָאֵל וּמִתְחַלֵּת בְּאוֹת ב' בְּרֵאשִׁית,

אוֹתוֹת ל"ב, רָצָה לומר שִׁיְהִיהָ לָהֶם עֵין טוֹב וְלֵב טוֹב בְּבַחֲנֵינָת רוח נְמוּכָה.

עוֹד מְרַמֵּז וְנַעֲוֵין סוּפָה בַתְּחִלָּתָהּ, וְהַתּוֹרָה מְסַיֶּמֶת בְּשֵׁם א"ל שֶׁהוּא שֵׁם הַחֶסֶד, וְאַחַר כֵּן בְּרֵאשִׁית בְּרֵא, שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם בְּשֵׁם א"ל שֶׁהוּא הִיָּה מִתְחִלַּת הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת, כְּדֹאִיתָא בְּסִפְר עֵמֶק הַמֶּלֶךְ (שַׁעַר שַׁעֲשׁוּעֵי הַמֶּלֶךְ פ"ס). וְכֵל זֶה הִיָּה כְּוִנַּת מִלְּשָׁה רַבְּנוּ עֲלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, שִׁיְהִיָּה תְּמִיד חֶסֶד אֶל עֲלֵינוּ. אָמֵן, כֵּן? הִי רָצוֹן:

משה רבנו פעל שיהא חסד אל עלינו תמיד

שְׂאִינוּ רְשָׁאֵי לְהַכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ בְּדָבָר כְּזֶה לְסַמֵּךְ עַל הַכְּוִנָּה שְׁלוֹ שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם, כִּיִּן שְׁגוּף הָעֵנִין לֹא טוֹב הוּא, רַק מִי שִׁישׁ לוֹ אִימָה וְיִרְאָה בְּאַמְתּוֹ, וְתִמִּיד יִרְאֵת ה' עַל פָּנָיו, וְיִמְדַקֵּד עַל עֲצָמוֹ כְּחוֹט הַשְּׁעָרָה שְׁלֹא לְעַבֵּר עַל רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, זֶה יְכוֹל לְהַכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ לְפַעֲמִים בַּעֲבוּדָה כְּזֹאת.

וְהִנֵּה מִי שֶׁמְתַנְהֵג אֶת עֲצָמוֹ תְּמִיד עַל פִּי הַתּוֹרָה וְהַמְצָוֹת הֵן בְּמַעֲשֵׂה הֵן בְּמַחְשְׁבָהּ, הוּא בְּחִינַת חֶסֶד, וּמִי שְׁעוֹשֶׂה דְבַר שְׂאִינוּ עַל פִּי הַתּוֹרָה, הוּא בְּחִינַת גְּבוּרָה. וּמִי שְׁעוֹשֶׂה דְבַר שְׁבָעִצִּים הוּא בְּחִינַת גְּבוּרָה שְׂאִינוּ עַל פִּי הַתּוֹרָה, רַק שֶׁהַכְּוִנָּה הִיא לְעֲשׂוֹת רְצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁהוּא בְּחִינַת חֶסֶד, אִזּוֹ הוּא בְּבַחֲנֵינָת דַּעַת, הַתְּחַבְּרוֹת חֶסֶד וּגְבוּרָה.

ענין זה הוא בחינת דעת

וְנִהְרָ יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבַּעַת רֵאשִׁים וְגו' (ב"ר). וְנִרְאָה לִי עַל דֶּרֶךְ זֶה, וְנִקְדִּים לְפָרֵשׁ הָאֵיךְ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה נַעֲוֵין סוּפָה בַתְּחִלָּתָהּ, דִּהְנֵה סִיּוּם הַתּוֹרָה 'אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינָי כָּל יִשְׂרָאֵל' (דברים לד יב), וּפִרְשׁ רַש"י (סו) שֶׁנִּשְׁאָאוּ לְבוֹ לְשַׁבֵּר אֶת הַלּוּחוֹת לְעֵינָיהֶם, וְלִכְאוּרָה אֵינוּ מוּבָן, מֵאִיזָה טַעַם נִשְׂאוּ לְבוֹ לְשַׁבֵּר הַלּוּחוֹת שֶׁהָיוּ מִכְּתַב אֱלֹהִים, הֵגַם שֶׁהָיָה לוֹ כְּוִנָּה כְּזֶה מְכַל מְקוּם גּוּף הַמַּעֲשֵׂה אֵינוּ מוּבָן.

אין מובן הטעם ששבר משה רבינו את הלוחות

וְהִנֵּה מֹשֶׁה בְּשַׁעַר שְׁשַׁבֵּר הַלּוּחוֹת וְכוֹנְנָתוֹ הִיָּה לְשֵׁם שָׁמַיִם, הִיָּה אִזּוֹ בְּבַחֲנֵינָת דַּעַת, הַתְּחַבְּרוֹת חֶסֶד וּגְבוּרָה. וְקִשָּׂה הָאֵיךְ הַכְּנִיס אֶת עֲצָמוֹ לְעַבֵּד אֶת הַבוֹרֵא בְּרוּךְ הוּא בְּבַחֲנֵינָת דַּעַת, עַל זֶה מְרַמֵּז הַפְּתוּב תְּרוּץ לְזֶה בְּרֵאשִׁית, גִּימַטְרִיא יר"א בְּכו"ר דַּעַת. פְּרוּשׁ, בְּכו"ר נִקְרָא דְבַר שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן מִקְדָּם דְבַר הַשְּׁנֵי שְׂאֲחֵרָיו. וְזֶהוּ יר"א בְּכו"ר דַּעַת, הֵינּוּ שְׂקָדָם בְּחִינַת דַּעַת שְׁעָשָׂה מֹשֶׁה, שְׁשַׁבֵּר אֶת הַלּוּחוֹת שֶׁהָיוּ מִכְּתַב אֱלֹהִים, רַק שֶׁכְּוִנַּתוֹ הִיָּה לְשֵׁם שָׁמַיִם כְּמַבְאָר בְּגִמְרָא (שַׁבַּת פז), הִיָּה מִקְדָּם הַבְּחִינַת דַּעַת זֹו בְּבַחֲנֵינָת יר"א, שֶׁהָיָה לוֹ גְּדֵל אִימָה וְיִרְאָה מִפְּנֵי פַחַד ה' וּמִהֲדַר גְּאוֹנוֹ, לְכַךְ הִיָּה רְשָׁאֵי לְהַכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ לְבַחֲנֵינָת עֲבוּדָה כְּזֹו.

משה רבינו שהיה ירא ה' באמת יכל להכניס עצמו לבחינת דעת

אֵךְ נִרְאָה לִי, דִּהְנֵה יֵשׁ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת עֲבֻדוֹת, א' שְׁעוֹבֵד אֶת הַבוֹרֵא בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָה וּמְצָוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְאֵינוּ נוֹטֵה מִדֶּרֶךְ הַתּוֹרָה כְּלָל, רַק כָּל הָעֲבָדוֹת וּמַעֲשִׂים אֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה הַכֹּל הוּא רַק עַל פִּי הַתּוֹרָה, וְיֵשׁ עוֹד עֲבָדוֹת הַשֵּׁם שְׁעוֹשֶׂה אֵיזָה דְבַר אַף עַל פִּי שְׂאִינוּ עַל פִּי הַתּוֹרָה, רַק שֶׁהַשְּׁעָ צְרִיכָה לְכַךְ, וְאֵין כְּוִנַּתוֹ חֶסֶד וְשְׁלוֹם לְהִנָּאת עֲצָמוֹ כְּלָל, כְּעֵנִין שְׁעָשָׂה אֵלָיְהוּ בְּהַר הַפְּרָמֶל, אֵךְ וְרַק

רק ירא ה' באמת רשאי לעבוד את ה' בדבר שאינו על פי התורה